

GEOGRAFIJOS BRANDOS EGZAMINO PROGRAMA

I. BENDROSIOS NUOSTATOS

1. Geografijos brandos egzamino programos (toliau – Programa) paskirtis – apibrėžti geografijos brandos egzamino (toliau – egzaminas) tikslus, struktūrą ir turinį. Egzaminas yra valstybinis.

2. Programa parengta remiantis Vidurinio ugdymo bendrosiomis programomis, patvirtintomis Lietuvos Respublikos švietimo ir mokslo ministro 2011 m. vasario 21 d. įsakymu Nr. V-269 (Žin., 2011, Nr. 26-1283).

3. Programą sudaro:

- 3.1. egzamino tikslas;
- 3.2. mokinių gebėjimų grupės;
- 3.3. egzamino matrica;
- 3.4. egzamino užduoties pobūdis;
- 3.5. egzamino vertinimas;
- 3.6. geografijos brandos egzamino reikalavimai (priedas).

II. EGZAMINO TIKSLAS

4. Egzamino tikslas – patikrinti ir įvertinti mokinio mokymosi pagal vidurinio ugdymo geografijos bendrąją programą pasiekimus, aprašytus egzamino reikalavimuose.

III. MOKINIŲ GEBĖJIMŲ GRUPĖS

5. Mokydamiesi geografijos mokiniai plėtoja socialinę kompetenciją. Nuostatos egzamine nevertinamos.

6. Egzamino metu tikrinami mokinių gebėjimai skirstomi į tris grupės. Pirmoji gebėjimų grupė siejama su žiniomis ir supratimu, antroji – su taikymu, trečioji – su analize, problemų sprendimu, sinteze, vertinimu. Toliau pateikiamas apibendrintas šių gebėjimų grupių paaiškinimas, pritaikytas geografijos mokomajam dalykui.

6.1. Žinias ir supratimą mokiniai parodo:

6.1.1. įvardydami ir aiškindami sąvokas, esmines gamtos ir visuomenės reiškinių ar procesų priežastis;

6.1.2. atpažindami ir apibūdindami įvykių, reiškinių, procesų bruožus;

6.1.3. rasdami reikiamą informaciją žemėlapiuose, grafikuose, schemose, diagramose, lentelėse, mokslinio pobūdžio tekstuose.

6.2. Taikymo gebėjimus mokiniai parodo:

6.2.1. nustatydami objektų geografinę padėtį, nurodydami įvykio, reiškinių vietą, laiką, kryptį;

6.2.2. rasdami informaciją įvairiausiuose geografijos informacijos šaltiniuose apie gamtos ir visuomenės reiškinius ir procesus, nurodydami priežastis bei pasekmes;

6.2.3. apibendrindami gamtos ir visuomenės procesų pokyčius, nurodydami kaitos būtinybę ir pasekmes;

6.2.4. atlikdami skaičiavimus (procentų, vidurkio) ir lygindami gautus rezultatus.

6.3. Problemų sprendimo gebėjimus mokiniai parodo:

6.3.1. analizuodami ir kritiškai vertindami skirtinguose informacijos šaltiniuose (diagramose, kreivėse, schemose, statistiniuose duomenyse) rastą informaciją apie įvairius gamtos ir visuomenės įvykius, reiškinius ir procesus;

6.3.2. gaudami ir apdorodami tyrimų rezultatus (išanalizuoja problemą, numato jos galimus sprendimo būdus, nurodo jų stipriąsias ir silpnąsias puses), darydami duomenimis grįstas išvadas;

6.3.3. formuluodami hipotezes apie gamtos ir visuomenės procesus ir reiškinius, vertindami gamtinių ir visuomeninių veiksnių įtaką aplinkai.

7. Gebėjimus iliustruojančių klausimų pavyzdžiai pateikiami metodinėje medžiagoje, esančioje Ugdymo plėtotės centro ir Nacionalinio egzamino centro interneto svetainėse.

8. Egzamino metu praktiškai tyrimai neatliekami, tačiau mokiniai gali pritaikyti mokymosi metu įgytus tyrimo gebėjimus. Pavyzdžiui, pagal pateiktą tyrimo aprašymą ir jo rezultatus mokiniai turi gebėti pagrįsti tyrimo eigą, apdoroti (susisteminti) duomenis ir apibendrinti rezultatus, padaryti išvadas.

9. Reikalavimai mokinių žinių ir supratimo, taikymo ir problemų sprendimo gebėjimams priklauso nuo pasiekimų, aprašytų bendrojo ar išplėstinio kurso programose, ir skiriasi išsamumu ir sudėtingumu. Egzamino reikalavimai pateikti priede, kuriame pagal atskiras sritis nurodoma, ką reikia žinoti ir suprasti, gebėti norint sėkmingai išlaikyti egzaminą.

IV. EGZAMINO MATRICA

10. Egzamino matricos paskirtis – užtikrinti proporcingą egzamino užduoties taškų paskirstymą pagal dalyko temines sritis, gebėjimų grupes ir dalyko kursus. Egzamino matrica pateikta 1 lentelėje.

1 lentelė. Egzamino matrica

Teminės sritys	Gebėjimų grupės			Užduoties taškai, proc.	
	Žinios ir supratimas	Taikymas	Analizė, problemų sprendimas, sintezė, vertinimas	Iš viso	Iš jų – iš bendrojo kurso
Geografinis pažinimas				10	4
Gamtinė geografija				40	16
Visuomeninė geografija				40	16
Regioninė geografija				10	4
Iš viso, proc.	50	40	10	100	40

11. Klausimams iš bendrojo kurso skiriama 40 proc. egzamino užduoties taškų, iš jų 40 proc. skiriama klausimams, atitinkantiems minimalius reikalavimus. Klausimams iš išplėstinio kurso skiriama 60 proc. užduoties taškų. Egzamino reikalavimai pagal išplėstinį kursą apima ir reikalavimus pagal bendrąjį kursą.

12. Egzamino matricoje nurodyta, kiek užduoties taškų procentais skiriama kiekvienai teminei sričiai, išskiriant bendrojo kurso klausimams tenkančią dalį.

13. Egzamino matricoje pateikti skaičiai yra orientaciniai, egzamino užduotyje galima 3 proc. paklaida. Egzamino reikalavimai pateikti programos 1 priede.

V. EGZAMINO UŽDUOTIES POBŪDIS

14. Egzamino užduotis pateikiama kaip atskiras vientisas klausimų rinkinys. Atsakymai pateikiami atsakymų lape. Klausimų rinkinį sudaro dvi dalys. Pirmojoje dalyje pateikiami klausimai su pasirenkamaisiais atsakymais, reikalaujantys žinių ir supratimo bei jų taikymo įgūdžių, antrojoje dalyje – struktūriniai klausimai, reikalaujantys žinių taikymo, geografinės informacijos (tekstų, statistinių duomenų, iliustracijų) atrankos, analizavimo, vertinimo gebėjimų ir praktinių įgūdžių. Už atsakymus į užduoties klausimus galima surinkti apytiksliai 100 taškų (paklaida – 5 proc.). Vertinimui teikiamas tik atsakymų lapas.

15. Už pirmąją egzamino užduoties klausimų dalį galima surinkti 20–25 proc. taškų, už antrąją – 75–80 proc. Už kiekvieną teisingai atsakytą klausimą su pasirenkamaisiais atsakymais mokinys gauna 1 tašką. Struktūriniuose klausimuose šalia kiekvieno jų sudarančio klausimo nurodomas jo vertinimas taškais.

16. Orientacinė egzamino trukmė – 3 val. (180 min.) be pertraukos.

17. Egzamino data, priemonės, kuriomis galima naudotis egzamino metu, sprendimų ir atsakymų lapo pildymo reikalavimai pateikiami Egzaminų organizavimo ir vykdymo tvarkos apraše, kuris parengiamas ne vėliau kaip iki einamųjų metų sausio 15 d.

VI. EGZAMINO VERTINIMAS

18. Egzamino vertinimas yra kriterinis. Egzaminą laikusių mokinių darbai koduojami ir vertinami taškais centralizuotai vadovaujantis vertinimo instrukcijomis. Kiekvieną darbą vertina ne mažiau kaip du vertintojai. Jei jų įvertinimas skiriasi, galutinį sprendimą dėl įvertinimo priima trečiasis – vyresnysis vertintojas.

19. Minimalią egzamino išlaikymo ribą taškais nustato ir tvirtina brandos egzaminų vertinimo komitetas. Mokiniai, pasiekę egzamino išlaikymo taškų ribą, laikomi egzaminą išlaikiusiais. Preliminari egzamino išlaikymo riba sudaro 40 proc. egzamino užduoties bendrojo kurso klausimų taškų sumos. Egzamine ji būtų 16 taškų.
